

بررسی نقش سرخوردگی زناشویی در نگرش به روابط فرازناشویی با نقش تعدیلی هوش هیجانی

The investigating of the role of marital disillusionment in attitudes toward infidelity with the moderating role of emotional intelligence

Dr. Nasrin Bagheri *

Assistant Professor, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

bagheri@riau.ac.ir

Ghazaleh Albeheshti

M. A. in Psychology, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

دکتر نسرین باقری (نویسنده مسئول)

استادیار روانشناسی، گروه روانشناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

غزاله البهشتی

کارشناس ارشد روانشناسی، گروه روانشناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

Abstract

The aim of this study was to investigate the role of marital disillusionment in attitudes toward extramarital relationships with the moderating role of emotional intelligence. This descriptive cross-sectional study was conducted on married people referring to psychological and counseling centers in Tehran in 2019. 250 people were selected by cluster sampling method from three centers. In order to collect data, The population information form, Attitude towards Infidelity Scale (Whatley, 2008), Marital Disillusionment scale (Niehuis and Bartell, 2006), and Emotional Quotient Inventory (Bar-on, 1997) were used. Data analysis was performed in SPSS software version 19 using the Pearson correlation coefficient and the linear regression. The results showed that attitudes toward extramarital relationships were positively related to marital disillusionment and negatively related to emotional intelligence ($P < 0.05$). Also, there is a negative and significant relationship between emotional intelligence and marital disillusionment ($P < 0.05$). The results of the regression analysis showed that marital disillusionment ($\beta = 0.296$) and emotional intelligence ($\beta = -0.304$) explained 0.24 of the changes in attitudes toward extramarital relationships. But emotional intelligence can not have a moderating effect. According to the results of the present study, in counseling and educating couples with the aim of reducing extramarital relationships, it is necessary to pay attention to strategies to reduce marital disillusionment and increase emotional intelligence.

Keywords: Marital Disillusionment, Extramarital relationships, Emotional intelligence.

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش سرخوردگی زناشویی در نگرش به روابط فرازناشویی با نقش تعدیلی هوش هیجانی انجام شد. این مطالعه به روش توصیفی-مقطعی در جامعه آماری افراد متأهل مراجعه کننده به مراکز خدمات روانشناختی و مشاوره شهر تهران در سال ۱۳۹۸ انجام شد. ۲۵۰ نفر به روش نمونه گیری خوشه‌ای از سه مرکز به عنوان نمونه انتخاب شدند. جهت جمع آوری داده‌ها از فرم اطلاعات جمعیت شناختی، مقیاس نگرش به خیانت زناشویی (واتلی، ۲۰۰۸)، مقیاس سرخوردگی زناشویی (نیهویس و بارتل، ۲۰۰۶) و سیاهه هوش هیجانی (بار آن، ۱۹۹۷) استفاده شد. تحلیل داده‌ها در نرم افزار SPSS نسخه ۱۹ با استفاده از آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی انجام شد. نتایج نشان داد نگرش به روابط فرازناشویی با سرخوردگی زناشویی ارتباط مثبت و با هوش هیجانی ارتباط منفی و معنی دار دارد ($P < 0.05$). همچنین بین سرخوردگی زناشویی و هوش هیجانی ارتباط منفی و معنی دار وجود دارد ($P < 0.05$). نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد سرخوردگی زناشویی ($\beta = 0.296$) و هوش هیجانی ($\beta = -0.304$) در مجموع ۰/۲۴ از تغییرات نگرش به روابط فرازناشویی را تبیین می کنند ($P < 0.01$)؛ اما اثر تعدیل گری هوش هیجانی معنادار نبود. با توجه به نتایج پژوهش حاضر لازم است در مشاوره و آموزش زوجین با هدف کاهش روابط فرازناشویی، به راهکارهای کاهش سرخوردگی زناشویی و افزایش هوش هیجانی توجه شود.

واژه‌های کلیدی: سرخوردگی زناشویی، روابط فرازناشویی، هوش هیجانی.

ویرایش نهایی: آذر ۹۹

پذیرش: مرداد ۹۹

دریافت: تیر ۹۹

نوع مقاله: پژوهشی

مقدمه

خانواده بعنوان مهم‌ترین هسته هر جامعه و کانون حفظ سلامت روان، نه تنها مکانی برای رفع نیازهای عاطفی، مادی، تکاملی و معنوی اعضای آن است، بلکه مبدأ ابراز عواطف انسانی و صمیمی ترین مرکز روابط و تعاملات بین فردی است (مویلسکی، ریو، نیکولز^۱ و همکاران،

¹. Mogilski, Reeve, Nicolas

۲۰۱۹). وجود جامعه سالم به تشکیل خانواده‌های پایدار، پویا و شاد بستگی دارد و تحقق یک خانواده سالم به این واقعیت بستگی دارد که اعضای آن از سلامت روانی برخوردار بوده و روابط خوبی با یکدیگر داشته باشند. بنابراین، روابط بین زوجین یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده عملکرد سالم خانواده است (بختیاری، حسینی، عارفی و همکاران، ۱۳۹۸). یکی از عوامل آسیب‌زا در ساختار، نقض تعهد و اعتماد است که در قالب روابط فرازناشویی نمایان می‌شود (ولنتو، دی موراس و وارلا، ۲۰۲۰). روابط فرازناشویی موضوعی است که زوج‌درمانگران به‌طور مرتب در کارهای بالینی خود با آن روبرو می‌شوند و می‌تواند یک تجربه دردناک برای اعضای خانواده باشد و در نهایت به طلاق منجر شود (بختیاری و همکاران، ۱۳۹۸). این موضوع باعث شده است تا تحقیقات به بررسی ابعاد مختلف روابط فرازناشویی، عوامل مؤثر بر آن و ارائه راهکارهایی برای ارتقاء سلامت خانواده بپردازد (قربینسکی، گلاستون، نیکولوا^۱ و همکاران، ۲۰۲۰).

عوامل موقعیتی و ارتباطی می‌توانند نقش تعیین‌کننده‌ای بر تعاملات زوجین و سلامت خانواده داشته باشند (عظیمی، همایونی و محمدزاده، ۲۰۱۶). سرخوردگی زناشویی^۲ یک حالت ناخوشایند است که ناشی از یک چرخه نامطلوب در روابط زوجی است و شامل کاهش توجه نسبت به همسر، بیگانگی عاطفی و افزایش یک نوع احساس بی‌علاقگی و بی‌تفاوتی نسبت به همسر است. سرخوردگی به معنای جایگزین شدن عواطف خنثی به جای عواطف مثبت است (لاونر، ویلیامسون، کارنی^۳ و همکاران، ۲۰۱۲). با افزایش سرخوردگی می‌توان انتظار داشت که روابط زوجین در یک رکود قرار بگیرد و میزان تعاملات هیجانی و جنسی در بین آن‌ها کاهش پیدا می‌کند و زمینه روابط فرازناشویی را مهیا می‌سازد (نظری، امانی، سیدعلی‌تبار و همکاران، ۲۰۱۶). بررسی مطالعات پیشین با استناد به نظریه مبادله اجتماعی^۴ (هومنز^۵، ۱۹۱۰-۱۹۸۹) اینگونه استنباط می‌کنند که همواره زوجین در حال بررسی هستند که در رابطه چه چیزهایی پرداخت می‌کنند و در مقابل آن‌ها چه چیزهایی دریافت می‌کنند. طبق این دیدگاه افزایش سرخوردگی و کاهش رضایت زناشویی یک عامل مهم در کاهش میزان تعهدات آن‌ها در روابط زوجی است (شهابی و ثناگوی مهر، ۲۰۱۹). فردی که میزان بالاتری از روابط صمیمی را تجربه می‌کند و کمترین سرخوردگی زناشویی را ادراک می‌کند، خود را به شیوه مطلوب‌تری در رابطه نشان می‌دهد و نیازهای خود را به شکل مؤثرتری به همسر خود ابراز می‌کند (قربینسکی و همکاران، ۲۰۲۰).

در این راستا، عزیزی و سنگتراش میرآقائی (۱۳۹۸) در پژوهشی نشان دادند که دلزدگی زناشویی می‌تواند نگرش به خیانت زناشویی را پیش‌بینی کند. حسینی، اصلانی و عطاری (۱۳۹۸) در یک پژوهش کیفی نشان دادند که سطح پایین تعهد زناشویی، نارضایتی عاطفی، نارضایتی جنسی، هیجان‌طلبی جنسی، تلاش برای کسب عزت‌نفس و دلزدگی زناشویی از عوامل علی‌گرایش مردان به روابط فرازناشویی است. همچنین هوستون، کوفلین، هوس^۶ و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی نشان دادند که افزایش دلزدگی زناشویی در سال‌های اول ازدواج با گرایش به روابط فرازناشویی و طلاق در دهه اول زندگی زناشویی ارتباط دارد. شارپ، والترز و گورن^۷ (۲۰۱۳) اعتقاد دارند افرادی که از زندگی زناشویی خود خشنود نیستند چهار بار بیشتر از سایر افراد مرتکب بی‌وفایی می‌شوند. نیازهای برآورده نشده، تعارضات حل نشده، عزت‌نفس پایین، عوامل شخصی روانی و عوامل فرهنگی و محیطی همگی در بروز بی‌وفایی نقش دارند. چهرآزاد ابوالحسنی و هنرپروان (۱۳۹۶) در پژوهشی نشان دادند که تعارضات زناشویی با نگرش به روابط فرازناشویی ارتباط دارند. اما در مقابل جهانتیغ و مجاهد (۱۳۹۶) در پژوهش خود نشان دادند که بین نگرش به خیانت زناشویی و دلزدگی زناشویی رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

برخی از پژوهش‌ها با پذیرش نقش سرخوردگی زناشویی در گرایشات فرازناشویی، اعتقاد بر این دارند که هوش هیجانی یک عامل بازدارنده در پیمان‌شکنی است (حاجی آدینه و کلهرنیا گل کار، ۱۳۹۸). هوش هیجانی توانایی ادراک عواطف، جهت رسیدن به عواطفی سازنده است که به کمک آن‌ها می‌توان به ارزیابی افکار، فهم عواطف و دانش عاطفی خود پرداخت و با استفاده از آن می‌توان الزامات پرورش احساسات و رشد هوشی خود را فراهم ساخت (مایر، سالوی و کاروسو^۸، ۲۰۰۵). از آنجا که هوش هیجانی مجموعه توانایی‌هایی است که در ارزیابی و ابراز صحیح هیجانات در خود و دیگران، تنظیم موثر هیجان‌ها و به‌کارگیری آن‌ها برای برانگیختن، برنامه‌ریزی و

1. Valentova, de Moraes, & Varella

2. Garbinsky, Gladstone, Nikolova,

3. marital disillusionment

4. Lavner, Williamson, Karney

5. Social exchange theory

6. Homans

7. Huston, Caughlin, Houts,

8. Sharpe, Walters, & Goren

9. Mayer, Salovey, & Caruso

موفقیت در زندگی نقش دارند (حاجی آدینه و کلهرنیا گل کار، ۱۳۹۸)، بر این اساس می‌تواند به افراد توانایی کنترل عواطف و هیجان‌ها را بدهد و از این جهت زمینه را برای بهبود روابط زناشویی و دوری از روابط فرازناشویی هموار سازد. در صورتی که یکی از زوجین کاستی‌های خاصی در هوش هیجانی داشته باشند، احتمال شکاف‌های عاطفی بین آن‌ها بیشتر خواهد بود و در نهایت زمینه روابط فرازناشویی و ناسازگاری بیشتر خواهد بود (کیکس، سینکک و ماریک^۱، ۲۰۱۸). در همین راستا پژوهش‌ها نشان داده‌اند که بین هوش هیجانی با نگرش به روابط فرازناشویی (سواری و طلائی، ۱۳۹۴) و دلزدگی زناشویی (هادیان و امینی، ۱۳۹۸) ارتباط معکوس وجود دارد. برعکس، هوش هیجانی یک عامل موثر بر افزایش رضایت زناشویی است (نصیری زارچ، مرعشی و راجی، ۲۰۱۴؛ آقامحمد، مختاری، صیادی و همکاران، ۲۰۱۲؛ لی^۲، ۲۰۱۰). همچنین قربانی، حیدری‌راد و علمردانی صومعه (۱۳۹۵) در پژوهشی نشان دادند که بین زنان متقاضی طلاق و گروه گواه در میزان هوش هیجانی و دلزدگی زناشویی تفاوت معنادار وجود دارد.

روابط فرازناشویی یکی از دلایل عمده طلاق و از هم گسستگی خانواده است (بختیاری و همکاران، ۱۳۹۸). همچنین جامعه سالانه هزینه‌های زیادی به‌منظور مقابله کردن با مشکلات یادشده متحمل می‌شود. لذا انجام پژوهش‌های لازم در راستای شناسایی عوامل تعیین‌کننده روابط فرازناشویی و ارائه راهکارهایی برای سلامت روابط زوجین شواهدی به دست می‌دهد که با تکیه بر آن‌ها در همان ابتدا، برخی از مشکلات از بین می‌روند. از این رو پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا نگرش به روابط فرازناشویی بر اساس سرخوردگی زناشویی قابل پیش‌بینی است و آیا هوش هیجانی می‌تواند در این رابطه نقش تعدیلی داشته باشد؟

روش

این مطالعه به روش توصیفی-مقطعی در جامعه آماری افراد متأهل مراجعه‌کننده به مراکز خدمات روانشناختی و مشاوره شهر تهران در سال ۱۳۹۸ انجام شد. طبق منابع علمی حجم نمونه برای مطالعات مدل‌یابی و تحلیل رگرسیون به ازای هر متغیر می‌بایست بین ۱۰ تا ۲۰ نمونه تعیین شود (هومن، ۱۳۸۴). پس از کسب موافقت اصولی از سازمان بهزیستی استان تهران از لیست همه مراکز خدمات روانشناختی و مشاوره شهر تهران، سه مرکز به شیوه قرعه‌کشی انتخاب شدند و نمونه‌گیری به شیوه تصادفی خوشه‌ای از آن‌ها انجام شد و مجموعاً ۲۵۰ نمونه از آن‌ها انتخاب شد. پس از مراجعه به این مراکز، پژوهشگر با کمک سه پرسشگر (منشی‌های مراکز) که به‌طور تمام وقت در این مراکز مستقر بودند از ۹۸/۰۵/۰۱ تا ۹۸/۰۸/۰۱ اقدام به نمونه‌گیری کرد. پس از شرح اهداف پژوهش و تکمیل فرم رضایت آگاهانه، پرسشنامه‌ها به‌صورت انفرادی به مدت ۲۵ دقیقه توسط مراجعین در محیط مراکز تکمیل می‌شد. داشتن حداقل سواد خواندن و نوشتن (سیکل)، رضایت و رغبت جهت شرکت در پژوهش از معیارهای ورود به پژوهش در نظر گرفته شده بودند. جهت جمع‌آوری داده‌ها از فرم اطلاعات جمعیت‌شناختی (سن، جنسیت، طول مدت ازدواج و تحصیلات)، مقیاس نگرش به خیانت زناشویی^۳ (AIS)، مقیاس سرخوردگی زناشویی^۴ (MDS) و سیاهه هوش هیجانی^۵ (EQI) استفاده شد. در این مطالعه کلیه اصول اخلاقی همچون شرح اهداف پژوهش، دریافت رضایت آگاهانه و حفظ رازداری همواره مورد توجه پژوهشگران بود. تحلیل داده‌ها در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۹ با استفاده از آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی انجام شد.

ابزار سنجش

مقیاس نگرش به خیانت زناشویی: این ابزار توسط واتلی^۶ (۲۰۰۸) در ۱۲ گویه طراحی شده است. گویه‌ها بر اساس مقیاس هفت درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم (۷) تا کاملاً مخالفم (۱) نمره‌گذاری می‌شود و نمره ابزار با مجموع نمره گویه‌ها محاسبه می‌گردد. گویه‌های ۲، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۲ به‌صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. دامنه نمرات بین ۱۲ تا ۸۴ است و نمره بالاتر نشان دهنده نگرش مثبت فرد به خیانت زناشویی است. طراح، روایی این مقیاس به روش واگرا را ۰/۸۶ و پایایی با روش آلفای کرونباخ را ۰/۸۷ گزارش کرده است (واتلی، ۲۰۰۸). ویژگی‌های روانسنجی این مقیاس در ایران توسط حبیبی و همکاران (۲۰۱۹) مورد بررسی قرار گرفت و ساختار عاملی مقیاس در

1. Čikeš, Šincek, & Marić

2. Lee

3. Attitude towards Infidelity Scale

4. Marital Disillusionment Scale

5. Emotional Quotient Inventory

6. Whatley

یک عامل مرتبه اول با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، تأیید شد. همچنین پایایی با روش آلفای کرونباخ را ۰/۷۱ و با روش بازآزمایی را ۰/۸۷ برآورد کردند. در مطالعه حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۳ محاسبه شد.

مقیاس سرخوردگی زناشویی: این ابزار توسط نیهویس و بارتل^۱ (۲۰۰۶) در ۱۲ گویه طراحی شده است. گویه‌ها بر اساس مقیاس هفت درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم (۷) تا کاملاً مخالفم (۱) نمره‌گذاری می‌شود و نمره ابزار با مجموع نمره گویه‌ها محاسبه می‌گردد. دامنه نمرات بین ۱۶ تا ۱۱۲ است و نمره بالاتر نشان دهنده سرخوردگی زناشویی بیشتر است. طراحان، روایی این مقیاس به روش واگرا ۰/۶۵ و پایایی با روش آلفای کرونباخ را ۰/۷۳ گزارش کردند. در ایران سیدعلی تبار و همکاران (۱۳۹۴) ویژگی‌های روانسنجی این مقیاس را مورد بررسی قرار دادند. ساختار عاملی سرخوردگی زناشویی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی، مورد تأیید قرار گرفت. ضریب آلفای کرونباخ نمره‌ی کل مقیاس، ۰/۹۲ و ضریب بازآزمایی آن ۰/۸۵ به‌دست آمد. در مطالعه حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۷ محاسبه شد.

سیاهه هوش هیجانی: این ابزار توسط بار آن (۱۹۹۷) در ۹۰ سوال طراحی شده است و ۵ حیطه (درون‌فردی، بین‌فردی، مدیریت استرس، سازگاری و خلق عمومی) را اندازه‌گیری می‌کند. سوالات بر اساس مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً موافقم (۵) تا کاملاً مخالفم (۱) نمره‌گذاری می‌شود و نمره ابزار با مجموع نمره سوالات محاسبه می‌گردد. دامنه نمرات بین ۹۰ تا ۴۵۰ است و نمره بالاتر نشان دهنده هوش هیجانی بیشتر است. این ابزار توسط نجاتی و مشکوه (۱۳۹۵) در ایران ترجمه و هنجاریابی شده است، روایی آن به روش تحلیل عاملی تأییدی مورد تأیید قرار گرفت و ضریب پایایی بازآزمایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۴ محاسبه شد. سایر مطالعات نیز روایی و پایایی مطلوبی برای این ابزار گزارش کرده‌اند (امین بیدختی، رحیمی و اکبری، ۱۳۹۵؛ زهری انبوهی، موسویان، محتشمی و همکاران، ۱۳۹۵). در مطالعه حاضر پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۸ محاسبه شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۲۵۰ نفر با میانگین سنی (انحراف معیار) ۳۸/۹۷ (۱۶/۴۵) و طول مدت ازدواج ۹/۳۸ (۵/۴۱) بر حسب سال مشارکت داشتند. ۱۵۲ نفر (۶۰٪/۱۸) زن بودند. از نظر تحصیلات ۵۲ نفر (۲۰٪/۱۸) دیپلم، ۹۰ نفر (۳۶٪) فوق دیپلم، ۹۳ نفر (۳۷٪/۱۲) لیسانس، ۱۲ نفر (۴٪/۱۸) فوق لیسانس و ۳ نفر (۱٪/۲) دکتری بودند. ضرایب همبستگی، میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- میانگین، انحراف معیار و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	میانگین	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
۱- نگرش به روابط فرازناشویی	-	-	-	۵۷/۵۷	۸/۱۴	۳۱	۸۰
۲- سرخوردگی زناشویی	**۰/۴۰۳	۱	-	۷۸/۰۲	۹/۷۰	۵۲	۱۲۰
۳- هوش هیجانی	**۰/۳۸۹	**۰/۳۰۹	۱	۱۹۶/۸۸	۴۵/۸۶	۹۶	۳۳۷

طبق نتایج جدول ۱، نگرش به روابط فرازناشویی با سرخوردگی زناشویی ($r=۰/۴۰۳$, $P=۰/۰۰۰۱$) ارتباط مثبت و با هوش هیجانی ($r=-۰/۳۸۹$, $P=۰/۰۰۰۱$) ارتباط منفی و معنی‌دار دارد ($P<۰/۰۵$). همچنین بین سرخوردگی زناشویی و هوش هیجانی ($P=۰/۰۰۰۱$)، $r=-۰/۳۰۹$ ارتباط منفی و معنی‌دار وجود دارد ($P<۰/۰۵$). در ادامه در جدول ۲ به بررسی پیش‌فرض‌های رگرسیون خطی پرداخته شده است.

جدول ۲- سنجش پیش‌فرض‌های رگرسیون خطی

متغیرها	نرمال بودن	خطی بودن	استقلال خطاها
	چولگی	کشیدگی	VIF
نگرش به روابط فرازناشویی	-۰/۱۰۶	۰/۵۶۲	۲/۰۰
سرخوردگی زناشویی	-۰/۴۵۲	۱/۴۱۸	۰/۸۹۶
هوش هیجانی	۰/۲۱۳	-۰/۳۹۵	۱/۱۴۵

^۱ . Niehuis and Bartell

با توجه به نتایج جدول ۲ شاخص‌های چولگی و کشیدگی برای متغیرها در بازه ۲ الی ۲- است و داده‌ها داری توزیع نرمال است. همچنین برای سنجش خطی بودن رابطه از آزمون تورم واریانس با در نظر گرفتن میزان تحمل داده‌ها استفاده شد که نتایج این آزمون نشان داد ارتباط بین متغیرهای مستقل خطی نیست و شرایط برای استفاده از رگرسیون خطی فراهم است (با توجه به اینکه همگی در شاخص تورم واریانس کمتر از عدد ۲ هستند). همچنین اگر آماره دوربین-واتسون بین ۱/۵ تا ۲/۵ باشد، استقلال خطاها محقق شده است، که در مدل رگرسیون حاضر ۲ محاسبه شده و نشان دهنده استقلال خطاهاست. با توجه به برقراری پیش‌فرض‌ها جهت تعیین نقش سرخوردگی زناشویی در نگرش به روابط فرازناشویی با نقش تعدیلی هوش هیجانی از آزمون رگرسیون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول ۳- خلاصه تحلیل رگرسیون جهت تعیین نقش سرخوردگی زناشویی در نگرش به روابط فرازناشویی با نقش تعدیلی هوش هیجانی

مرحله ورود	متغیرهای وارد شده	R	R ²	F	سطح معناداری
۱	سرخوردگی زناشویی و هوش هیجانی	۰/۴۸۹	۰/۲۴۰	۳۸/۹۱۴	۰/۰۰۰۱
۲	مضروب نمرات انحرافی سرخوردگی زناشویی و هوش هیجانی	۰/۴۹۶	۰/۲۴۶	۲۶/۷۲۸	۰/۰۰۰۱

بر اساس جدول ۳ در مرحله اول سرخوردگی زناشویی و هوش هیجانی ۰/۲۴ از تغییرات نگرش به روابط فرازناشویی را تبیین می‌کنند. در مرحله دوم مضروب نمرات انحرافی سرخوردگی زناشویی و هوش هیجانی وارد معادله شد و تغییری در واریانس متغیرهای پیش‌بین و تعدیلی وارد نکرد. در ادامه تأثیر هر یک از متغیرهای وارد شده به معادله رگرسیونی در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴- ضرایب رگرسیونی استاندارد و غیراستاندارد متغیر پیش‌بین و تعدیلی

متغیر	ضرایب غیراستاندارد	خطای استاندارد	ضرایب استاندارد (β)	آماره t	سطح معناداری
سرخوردگی زناشویی	۰/۲۷۷	۰/۰۵۶	۰/۲۹۶	۴/۹۸۱	۰/۰۰۰۱
هوش هیجانی	-۰/۰۵۴	۰/۰۱۰	-۰/۳۰۴	-۵/۱۶۹	۰/۰۰۰۱
اثر تعدیلی	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	-۰/۰۸۱	-۱/۴۲۶	۰/۱۵۵

جدول ۴ نشان می‌دهد که اثر سرخوردگی زناشویی، هوش هیجانی و اثر تعدیلی در پیش‌بینی نگرش به روابط فرازناشویی به ترتیب ۰/۲۹، ۰/۳۰ و ۰/۰۸ بوده است که با توجه به مقادیر آزمون t و سطح معناداری آن که در جدول ارائه شده است، دو مقدار اول معنادار است. به عبارت دیگر اثر مستقیم سرخوردگی زناشویی به طور مثبت و اثر هوش هیجانی به طور منفی معنادار است اما اثر تعدیلی معنادار نیست و متغیر هوش هیجانی بین سرخوردگی زناشویی و نگرش به روابط فرازناشویی نقش تعدیلی ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش سرخوردگی زناشویی در پیش‌بینی نگرش به روابط فرازناشویی با نقش تعدیلی هوش هیجانی انجام شد. نتیجه نشان داد که روابط فرازناشویی بر اساس سرخوردگی زناشویی قابل پیش‌بینی است. این نتیجه با مطالعات هوستون و همکاران (۲۰۱۵)، نظری و همکاران (۲۰۱۶)، بختیاری و همکاران (۱۳۹۸)، عزیزی و سنگتراش میرآقائی (۱۳۹۸) و چهارآزا ابوالحسنی و هنرپروران (۱۳۹۶) همسو و با مطالعه جهان‌تینگ و مجاهد (۱۳۹۶) ناهمسو است. نتیجه دیگر نشان داد که بین هوش هیجانی و نگرش به روابط فرازناشویی ارتباط منفی وجود دارد. این نتیجه با مطالعات حاجی آدینه و کلهرنیا گل‌کار (۱۳۹۸) و سواری و طلائی (۱۳۹۴) همسو است. نتیجه دیگر نشان داد که بین هوش هیجانی و سرخوردگی زناشویی ارتباط منفی و معنادار وجود دارد. این نتیجه با مطالعات هادیان و امینی (۱۳۹۸)، نصیری زارچ و همکاران (۲۰۱۴)، آقامحمد و همکاران (۲۰۱۲) و لی (۲۰۱۰) همسو است.

مطالعه حاضر نشان داد سرخوردگی زناشویی با روابط فرازناشویی رابطه مثبت دارد و آن را پیش‌بینی می‌کند. سرخوردگی پیامد کاهش رضایت و خرسندی زناشویی است که در طول زندگی زناشویی اتفاق می‌افتد و به مرور میزان تعهد فرد در رابطه زناشویی کاهش می‌یابد (هوستون و همکاران، ۲۰۱۵). در این راستا طبق نظریه مبادله اجتماعی^۱، در روابط بین‌فردی، هر فرد می‌کوشد سود خود را به حداکثر و هزینه‌هایش را به حداقل برساند، در نتیجه تنها زمانی رابطه میان افراد پابرجا می‌ماند که در یک رابطه هزینه و سود برای افراد در سطح متعالی باشد (ریتزر^۲، ۱۳۸۴). بر اساس نظریه مبادله اجتماعی عدم برابری هزینه و پاداش برای زوجین نابرابری در مبادله (زناشویی) را به همراه دارد و در نهایت منجر به گسست روابط متقابل زوجین می‌گردد.

مطالعه حاضر نشان داد هوش هیجانی با سرخوردگی زناشویی رابطه منفی دارد و همچنین روابط فرازناشویی را به‌طور منفی پیش‌بینی می‌کند. سطح بالای هوش هیجانی فرد را آماده می‌کند به‌طریقی فکر و عمل کنند که به تجارب مثبت منتهی و مانع تجارب عاطفی منفی شود. افرادی که درباره هیجان‌های خود آگاهی بیشتر دارند، مهارت‌های بیشتری در مدیریت مشکلات هیجانی دارند و احساس سلامت روانی بیشتری را تجربه می‌کنند، که در سایه این ویژگی‌ها مشکلات زناشویی کاهش پیدا خواهد کرد (هادیان و امینی، ۱۳۹۸). علاوه بر این افرادی که از هوش هیجانی بالایی برخوردار هستند، کمتر به اختلالات خلقی همچون افسردگی مبتلا می‌شوند و در زندگی احساس رضایت بیشتری دارند (مارتین و همکاران، ۲۰۱۰). همچنین هوش هیجانی قابلیت است که بر سایر توانایی‌های فرد تأثیر مهمی دارد؛ افرادی که هوش هیجانی بالایی دارند از سازگاری، اعتماد به نفس و خودآگاهی بیشتری برخوردارند که لازمه داشتن یک رابطه پویا را فراهم می‌سازد (مارتین، رامالهو و موزین^۳، ۲۰۱۰). در مقابل افرادی که به روابط فرازناشویی روی می‌آورند عمدتاً آگاهی هیجانی، خود ابرازی، عزت نفس و تاب‌آوری کمی دارند (انگل^۴، ۲۰۱۶). در مجموع همه این عوامل در کنار یکدیگر موجب کاهش نگرش هر یک از زوجین به داشتن روابط فرازناشویی می‌شود. بر همین اساس، می‌توان ادعا داشت که هوش هیجانی با فراهم نمودن احساس‌ها و تجارب هیجانی مثبت زمینه تثبیت رضایت زناشویی را فراهم سازد و به دنبال آن منجر به کاهش نگرش مثبت به روابط فرازناشویی می‌شود.

با توجه به اینکه از سازه هوش هیجانی به‌عنوان یک عامل نگهدارنده جهت ارتقاء روابط زناشویی یاد می‌شود، نقش تعدیلی آن در رابطه سرخوردگی زناشویی و نگرش به روابط فرازناشویی مورد بررسی قرار گرفت؛ اما نتایج نشان داد که هوش هیجانی نقش تعدیل‌گر در این رابطه ندارد. در تبیین عدم نقش تعدیلی می‌توان اینگونه استنباط کرد که عوامل مربوط به رابطه زناشویی همچون سرخوردگی زناشویی نقش موثری در نگرش افراد به روابط فرازناشویی دارد و عوامل نگهدارنده همچون هوش هیجانی تأثیر کمی بر کاهش اثرات منفی سرخوردگی زناشویی دارد. بر این اساس به‌نظر می‌رسد که جهت کاهش نگرش افراد به روابط فرازناشویی خط اول مداخلات درمانی می‌بایست متمرکز بر بهبود کیفیت روابط زوجی باشد. در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که هوش هیجانی به‌طور منفی و سرخوردگی زناشویی به‌طور مثبت با گرایش افراد به روابط فرازناشویی در ارتباط است و هر یک در جایگاه خود نقش موثری بر نگرش افراد دارند. اما سطوح مختلف هوش هیجانی نمی‌تواند اثر مستقیم سرخوردگی زناشویی بر نگرش افراد به روابط زناشویی را تعدیل کند.

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی روبه‌رو بود. نمونه پژوهش حاضر از میان افراد مراجعه‌کننده شهر تهران به مراکز خدمات روانشناختی و مشاوره است. بنابراین توجه به تفاوت‌های فرهنگی موجود در کلان شهر تهران در تعمیم یافته‌ها ضرورت دارد. همچنین به دلیل محدودیت در یافتن نمونه موردنظر، کلیه افراد بدون توجه به پایگاه اقتصادی-اجتماعی مشارکت داشتند. بنابراین پیشنهاد می‌شود که مطالعات آینده در شهرهای دیگر و نمونه‌هایی غیر از افراد مراجعه‌کننده به مراکز خدمات روانشناختی و مشاوره انجام شود. همچنین با توجه به اینکه نگرش به روابط زناشویی تحت تأثیر عوامل گوناگونی است، با بهره‌گیری از یک چارچوب نظری مدون پژوهش‌هایی در قالب مدل‌یابی انجام شود. در زمینه کاربردی به زوجین پیشنهاد می‌شود که مشکلات کوچک ارتباطی خود را نادیده نگیرند و در زمان و موقعیت مناسب مشکلات ارتباطی و زناشویی خود را مورد حل و فصل قرار دهند که مشکلات در فاز سرخوردگی قرار نگیرد. با توجه به اینکه اقدام به روابط فرازناشویی یک آسیب خطرناک در روابط زوجی است و در اکثر مواقع به جدایی و طلاق می‌انجامد، جهت پیشگیری از آن می‌بایست بر اهداف رشدمدار و پیشگیرانه تمرکز کرد و لازم است سازمان‌های متولی نظام خانواده همچون سازمان ملی جوانان، سازمان بهزیستی و

1. Social exchange theory

2. Ritzer

3. Martins, Ramalho, & Morin

4. Anghel

نظام روانشناسی و مشاوره برنامه‌های رشدمدار و پیشگیرانه لازم را تدوین کنند و از طریق برنامه‌های آموزش همگانی، رسانه‌ها و غیره به مردم منتقل کنند.

منابع

- امین بیدختی، علی اکبر؛ رحیمی، محسن؛ اکبری، مهدی. (۱۳۹۵). رابطه بین هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی با رضایت شغلی کارکنان شرکت توزیع نیروی برق تهران بزرگ. کیفیت و بهره‌وری در صنعت برق ایران، ۵(۱۰)، ۷۲-۶۱.
- بختیاری، انسیه؛ حسینی، سعیده؛ عارفی، مختار؛ افشاری نیا، کریم. (۱۳۹۸). مدل علی روابط فرا زناشویی بر اساس سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه: نقش واسطه‌ای صمیمیت زناشویی و سبک‌های عشق‌ورزی. آموزش بهداشت و ارتقای سلامت، ۷(۲)، ۲۵۸-۲۴۵.
- جهانتیغ، هدی؛ مجاهد، عزیزالله. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین سبک‌های دلبستگی، دلزدگی زناشویی و روابط فرا زناشویی در بین زوج‌های درگیر با مساله خیانت زناشویی، دومین کنگره ملی روان‌شناسی و آسیب‌های روانی-اجتماعی، چابهار، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی زاهدان.
- چهارآزا ابوالحسنی، مرضیه؛ هنرپروران، نازنین. (۱۳۹۶). تبیین رابطه تعارضات زناشویی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با نگرش به روابط فرا زناشویی در زوجین، اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های نوین ایران و جهان در مدیریت، اقتصاد و حسابداری و علوم انسانی، شیراز، دانشگاه علمی کاربردی شوشتر.
- حاجی آدینه، شیرین؛ کلهرنیا گل‌کار، مریم. (۱۳۹۸). رابطه هوش هیجانی و معنوی با نگرش دانشجویان به روابط فرا زناشویی. سلامت اجتماعی، ۶(۴)، ۳۸۸-۳۸۰.
- حسینی، سیدمحمد؛ اصلانی، خالد؛ عطاری، یوسفعلی. (۱۳۹۸). شناسایی شرایط مؤثر بر خیانت زناشویی مردان متأهل: مطالعه‌ی گرنند تئوری. مجله ریتزر، جورج. (۱۳۸۴). نظریه‌های جامعه‌شناسی در دوران معاصر. ترجمه: محسن ثلاثی. تهران: انتشارات علمی.
- زهری انبوهی، سیما؛ موسویان، سید جواد؛ محتشمی، جمیله؛ نصیری، ملیحه. (۱۳۹۵). ارتباط هوش هیجانی با سلامت روانی دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در سال ۱۳۹۲. فصلنامه پرستاری، مامایی و پیراپزشکی، ۲(۲)، ۲۱-۹.
- سواری، کریم؛ طلایی زاده، مهین. (۱۳۹۴). مقایسه خیانت زناشویی و هوش هیجانی مطلقین و افراد متأهل عادی شهر اهواز. مقاله پژوهشی. مجله دستاوردهای روانشناسی بالینی، ۱(۲)، ۶۷-۸۲.
- سیدعلی تبار، سیدهادی؛ محمدعلی‌پور، زینب؛ حبیبی، فرشته؛ سروستانی، علی، جوان بخت، علیرضا. (۱۳۹۴). پایایی، روایی و ساختار عاملی مقیاس سرخوردگی زناشویی. پژوهنده، ۲۰(۶)، ۳۴۹-۳۴۲.
- شیردل، مریم. (۱۳۸۵). عوامل گرایش زنان و مردان متأهل به رابطه نامشروع جنسی. رفاه اجتماعی، ۶(۲۲)، ۱۴۸-۱۳۳.
- عزیزی، مرتضی؛ سنگتراش میرآقایی، منیژه. (۱۳۹۸). پیش‌بینی خیانت زناشویی بر اساس تفکیک خویشتن و دلزدگی زناشویی زنان مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره‌ی شهر تبریز. زن و مطالعات خانواده، ۱۲(۴۳)، ۱۷-۷.
- قربانی، فاطمه؛ حیدری‌راد، حدیث؛ علمردانی صومعه، سجاد. (۱۳۹۵). مقایسه‌ی هوش هیجانی و دلزدگی زناشویی در زنان متقاضی طلاق و زنان عادی. دستاوردهای روانشناسی بالینی، ۲(۴)، ۳۶-۲۱.
- نجاتی، رضا؛ مشکوه، مریم. (۱۳۹۵). روایی و پایایی پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن برای برآورد هوش هیجانی در انگلیسی‌آموزان ایرانی. پژوهش‌های زیانسنجی در زبان‌های خارجی، ۶(۱)، ۱۵۴-۱۳۱.
- هادیان، صبا؛ امینی، داریوش. (۱۳۹۸). پیش‌بینی دلزدگی زناشویی بر اساس هوش عاطفی، مهارت‌های ارتباطی و تعارضات زناشویی زوجین متأهل دانشگاه آزاد همدان. پژوهش‌نامه زنان، ۱۰(۲۷)، ۲۱۱-۱۷۹.
- هومن، حیدر علی. (۱۳۸۴). مدل یابی معادلات ساختار با کاربرد نرم افزار لیزرل. تهران: سمت.
- Agha Mohammad, H. P., Mokhtaree, M. R., Sayadi, A. R., Nazer, M., & Mosavi, S. A. (2012). Study of emotional intelligence and marital satisfaction in academic members of Rafsanjan University of Medical Sciences. *J Psychol Psychother*, 2(106), 2161-0487.
- Anghel, T. C. (2016). Emotional intelligence and marital satisfaction. *Journal of Experiential Psychotherapy*, 19(3), 75.
- Azami, M., Homayouni, A. R., & Mohammad Zadeh, R. A. (2016). To Investigate the Relationship between Marital Satisfaction and Attitude to Love and Quality of Life in Pregnant Women. *International Journal of Humanities and Cultural Studies (IJHCS) ISSN 2356-5926*, 1883-1892.
- Čikeš, A. B., Šincek, D., & Marić, D. (2018). Emotional intelligence and marital quality: Dyadic data on Croatian sample. *Studia psychologica*, 60(2), 108-122.
- Garbinsky, E. N., Gladstone, J. J., Nikolova, H., & Olson, J. G. (2020). Love, Lies, and Money: Financial Infidelity in Romantic Relationships. *Journal of Consumer Research*, 47(1), 1-24.

The investigating of the role of marital disillusionment in attitudes toward infidelity with the moderating ...

- Habibi, M., Sayed Alitabar, S. H., Pouravari, M., & Salehi, S. (2019). Reliability, validity and factor structure for the attitudes toward infidelity scale. *Journal of Research and Health*, 9(4), 294-301.
- Huston, T. L., Caughlin, J. P., Houts, R. M., Smith, S. E., & George, L. J. (2015). The connubial crucible: Newlywed years as predictors of marital delight, distress, and divorce. *Journal of personality and social psychology*, 80(2), 237.
- Lavner, J. A., Williamson, H. C., Karney, B. R., & Bradbury, T. N. (2020). Premarital parenthood and newlyweds' marital trajectories. *Journal of Family Psychology*, 34(3), 279-290.
- Lee, V. E. (2010). *The impact of alexithymia, emotional intelligence, marital values, and culture on relationship satisfaction* (Doctoral dissertation, Howard University).
- Martins, A., Ramalho, N., & Morin, E. (2010). A comprehensive meta-analysis of the relationship between emotional intelligence and health. *Personality and individual differences*, 49(6), 554-564.
- Mayer, J. D., Salovey, P., & Caruso, D. R. (2004). TARGET ARTICLES: "Emotional Intelligence: Theory, Findings, and Implications". *Psychological inquiry*, 15(3), 197-215.
- Mogilski, J. K., Reeve, S. D., Nicolas, S. C., Donaldson, S. H., Mitchell, V. E., & Welling, L. L. (2019). Jealousy, consent, and compersion within monogamous and consensually non-monogamous romantic relationships. *Archives of Sexual Behavior*, 48(6), 1811-1828.
- Nasiri Zarch, Z., Marashi, S. M., & Raji, H. (2014). The relationship between emotional intelligence and marital satisfaction: 10-year outcome of partners from three different economic levels. *Iranian journal of psychiatry*, 9(4), 188.
- Nazari, A. M., Amani, Z., Sayed Alitabar, S. H., & Mohammad Alipour, Z. (2016). The predictive role of attachment styles in marital disillusionment and attitudes toward infidelity among teachers. *Journal of Research and Health*, 6(4), 423-430.
- Niehuis, S., Bartell, D. (2006) The Marital Disillusionment Scale: development and psychometric properties. *North American Journal of Psychology*, 8, 69-84.
- Shahabi, S., & Sanagouye-Mehr, G. (2019). The Effectiveness of Emotional Focused Couple Therapy on Marital Burnout and Attitudes toward Infidelity of Couples. *SALAMAT IJTIMAI (Community Health)*, 7(1), 87-94.
- Sharpe, D. I., Walters, A. S., & Goren, M. J. (2013). Effect of cheating experience on attitudes toward infidelity. *Sexuality & Culture*, 17(4), 643-658.
- Valentova, J. V., de Moraes, A. C., & Varella, M. A. C. (2020). Gender, sexual orientation and type of relationship influence individual differences in jealousy: A large Brazilian sample. *Personality and Individual Differences*, 157, 109805.
- Whatley, M. A. (2008). Attitudes toward infidelity scale. *The Journal of Social Psychology*, 133, 547-51.